

KARDİYOLOJİ TARİHİ KÖŞESİ VE FİLATELİ

Marcello Malpighi (1628-1694) ve kapiller dolaşımı

Prof. Dr. Teoman ONAT

Büyük İtalyan hekimi, mikroskopik anatominin kurucusu ve kapiller dolaşımın kâşifi olan Marcello Malpighi 10 mart 1628'de doğmuş, 1653'te Bologna tıbbiyesini bitirmiş, bir taraftan öğretim üyeliği, diğer taraftan pratisyen hekimlik yaptıktan sonra Papa Innocent XII'nin başhekimisi olmuş ve 1662 ile 1691 yılları arasında profesör olarak çalışmıştır. Canlı organizmadaki deneyleriyle bilime öncülük etmiştir. Adıyla halâ hatırlanan önemli bulguları şunlardır: derideki Malpighi tabakası (Epidermis'in stratum basale'si), dildeki papillalar, böbrekte glomerula renis ve corpuscula renis malpighiae; dalakta: folliculi lymphatici lienales ve al yuvarların görünümü.

Malpighi arteriol ve venüllerdeki kan akımını değişik hayvanlarda ve özellikle kurbağada mikroskopla canlıda gözlemiştir. Damarları transparan olduğu için kurbağa mesenteriumunu, akciğerleri ve glomeruluma giren ve çıkan damarları o kadar çok incelemiştir ki "neredeyse kurbağa soyunu bitirecektim!" demiştir. Akciğerlerdeki alveollerin keşfini 1661'deki "De pulmonis observationes anatomicae" adlı eserinde bildirmiştir. Akciğerlerin çok ince membranlı, bal peteğini andıran hücrelerden (alveoller) müteşekkil olduğunu bildirmiştir. "Kan akımı boşluğa açıl-

madan önce bu vesiküllerin etrafında minik damarcıklardan müteşekkil bir ağ oluşturmaktadır" diye pulmoner kapillerleri tarif etmektedir (rete mirabile). "Kurbağa mesenterium'unda kalp atımı devam ederken değişik damarlarda (arter ve venler!) kan akımı birbirine ters yönde gitmektedir... Kan arada bir boşluğa dökülmekte ve sonra bu açıklıktan tekrar toplanıp dolaşmaktadır". 1666'da yayınladığı "De polypo cordis" adlı eserinde "kalp durduğunda kalp ve akciğerde bol miktarda polyp'e benzer oluşumlar bulunur" derken muhtemelen büyük trombus'ları tarif etmekteydi. Ayrıca bitkilerle ilgili çalışmalarını içeren "Anatomia delle piante" adlı eseri Royal Society of London tarafından yayınlanmıştır ve daha sonra gerania bitkilerine "malpigiaceae" adı verilmiştir. Böceklerin dışkı organları ise ona ithafen "Malpighi arteri" adını almıştır.

Malpighi son yıllarında Pizza ve Messina'da profesör olarak çalışırken 30 kasım 1694'te vefat etmiştir. Portresi doğumunun 350. yılında, 10 mayıs 1978'de İtalyanın önemli kişilerini şereflendiren bir serinin pulunda ve aynı tarihli bir özel damgada görülmektedir (—>Şekil). Ayrıca Güney Afrika'nın Transkei ülkesine ait 20 mayıs 1985'te çıkarılan büyük hekimler serisindeki 25c'lik bir pulda mikroskoptaki öncülüğü yüzünden portresi ve mikroskopik gözlemleri senbolik olarak gösterilmektedir (—>Şekil). Arteriol ve venülleri bağlayan bir şema Suriyenin 7 nisan 1978'de Dünya Sağlık Örgütü'nün hipertansiyonla mücadele için çıkarılan bir pulda görülmektedir (—>Şekil).

